

Biotheek Netknipsels #75 | 11 juni 2004

Vaak wordt gesteld dat biologische landbouw duurder is dan gangbare: de boer heeft meer werk, hij heeft meer kosten én hij heeft een lagere opbrengst. Hier en daar gaan af en toe stemmen op dat dit beeld niet (altijd) klopt. In deze Netknipsels krijgt u een pracht van een voorbeeld: biologische melkveehouderij op een dier- en milieuvriendelijke wijze én aan een lage kostprijs. Een staaltje van hoge vakmanschap.

Intussen probeert de Nederlandse Kamer een hoger btw-tarief in te voeren voor gangbaar vlees. Om meer biovlees te verkopen ondanks zijn hogere prijs...

Hartelijke groet,

Petra Tas
projectcoördinator Biotheek

In dit nummer:

NATIONAAL

Excursie 'Innovatie en hightech in de Zeeuwse biologische landbouw (1)

Biologische landbouw op zoek naar tweede adem

"Ik spaar milieu en dieren aan lagere kosten"

Biologische landbouw groeit amper

Oxfam-producten krijgen nieuwe look

NGO's roepen Vlaanderen op zich GGO-vrij te verklaren

GGO-vrije zones in België: sterke troef voor een landbouw zonder genetisch gemanipuleerde organismen!

INTERNATIONAAL

EU-Commissie lanceert actieplan biologische landbouw

EU: Mogelijkheden voor bio in nieuwe Europese landen

NL-Biologisch niet altijd duurzamer dan gangbaar

NL-Tweehonderd biologische bedrijven zetten deuren open voor publiek

NL-Kamer wil hoger btw-tarief op niet-biologisch vlees

NL-Besmettelijke darmbacterie verdwijnt sneller uit een biologische zandgrond

NL-Biologische leghennen: totaal geen pikkerij, maar wel wat pootproblemen

¹ In het kader van het Interreg III-project 'Grensoverschrijdend Biologisch Boeren', mogelijk gemaakt door een bijdrage van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de provincies West- en Oost-Vlaanderen en Zeeland.

NATIONAAL

Excursie 'Innovatie en hightech' in de Zeeuwse biologische landbouw (2)

Op 1 juli organiseren DLV, de Rusthoeve en PCBT v.z.w., een excursie aan het biologische bedrijf 't Meulwaeter in Zeeland. Als één van de pioniers in Nederland maakt dit bedrijf gebruik van het G.P.S.-besturingsysteem waarmee men op 1 cm nauwkeurig door het gewas kan rijden. Dat resulteert in vaste rijpaden en permanent onbereden teeltbedden met een zeer goede bodemstructuur. Naast deze met hightech uitgeruste trekker is op het bedrijf nog een uitgebreid machinepark te bewonderen met tal van innovaties en eigen creaties. Aansluitend is ook een bezoek voorzien aan de proefboerderij 'de Rusthoeve' in Zeeland. Op het biologische areaal liggen voor het tweede jaar een bemestingsproef en een zaadontsmettingsproef in zomertarwe. Daarnaast zijn ook nog andere proefvelden te bezichtigen (o.a. rassenproef aardappelen).

Alle Vlaamse en Zeeuwse telers zijn uitgenodigd om deel te nemen aan deze excursie. Een goede gelegenheid dus om uw contacten met collega-telers te verbreden! Vanuit Vlaanderen zal er door PCBT vervoer middels een bus worden geregeld. Vlaamse telers dienen zich daarom voor deelname aan te melden bij PCBT voor maandag 28 juni.

Programma:

7u45 vertrek vanuit Vlaanderen aan het PCG, Karreweg 6 te Kruishoutem
9u30 bezoek aan het biobedrijf 't Meulwaeter - Hogenakkerweg 25, 4416 RA
Kruiningen - (tel. +31 113 320016)
12.00 u vertrek
12.30 u aankomst en lunch op de proefboerderij 'Rusthoeve' (Colijnsplaat, Zeeland)
13.30 u rondleiding en toelichting bij de proeven op de Rusthoeve
15.30 u afsluiting met koffie / pintje

Aanmelding deelname voor 28 juni:

Femke Temmerman of Lieven Delanote, 051 / 26 14 00

Meer info:

PCBT v.z.w., tel. 051-26 14 00, e-mail: povlt.pcbt@west-vlaanderen.be

(bron: PCBT, 8 juni 2004)

Biologische landbouw op zoek naar tweede adem

De biologische landbouw blijft een hot topic in de agrarische sector. Het areaal, het aantal boeren en nu ook de consumptie stagneren. Waren de stimulerende beleidsmaatregelen van de voorbije jaren dan weggegooid geld? Of moet de volgende regering nog meer middelen vrijmaken om de niche te ontwikkelen tot een volwaardig alternatief voor de gangbare productie?

Ook de Vlaamse partijen hebben hierover uiteenlopende meningen. Dat ervaren Wouter Vankeirsbilck bij een politieke rondvraag in de aanloop naar de verkiezingen. Sinds september

² In het kader van het Interreg III-project 'Grensoverschrijdend Biologisch Boeren', mogelijk gemaakt door een bijdrage van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de provincies West- en Oost-Vlaanderen en Zeeland.

is hij coördinator van BioForum Vlaanderen. Zijn prioritaire taak is de stroomlijning van de biologische sector. Vilt ging hem opzoeken.

Vlaanderen telt nog 233 biologische landbouwbedrijven die een gezamenlijk areaal bewerken van 3.444 ha. Dat betekent een lichte terugval ten aanzien van 2002. Is er reden tot ongerustheid?

Wouter Vankeirsbilck: De huidige stagnatie krijgt heel wat weerklank omdat de biologische landbouw een periode van vijftien jaar onafgebroken groei achter de rug heeft. Ik denk echter niet dat we moeten zoeken naar grote verklaringen. De dioxinecrisis was een evenement buiten categorie dat de biologische sector een explosieve groei bezorgd heeft. Dat effect raakt nu wat uitgedoofd, zeker nu ook de economische conjunctuur wat tegenzit. De belangrijkste uitdaging is echter de professionalisering van de sector. Zo kunnen de afzetstructuren nog een pak beter georganiseerd worden.

De zogezegd bewuste consument laat het afweten. Bio was in 2002 nog goed voor 2,1 pct van de consumptie, nu is dat nog 1,9 pct.

De gemiddelde besteding per gezin aan verse bioproducten is inderdaad gedaald van 60 naar 51 euro. Met daarbij de vaststelling dat meer dan de helft van de geconsumeerde producten invoer is uit het buitenland. Maar we trekken ons op aan de marktaandelen van de diverse verkoopkanalen: speciaalzaken, boerenmarkten en rechtstreekse verkoop zitten in de lift. De campagne 'bio dicht bij huis' slaat dus aan. Hopelijk zet deze trend zich de komende jaren door.

Heb je aanwijzingen die deze hoop rechtvaardigen?

Toch wel. De natuurvoedingswinkels uit het verleden zijn zich flink aan het herstructureren. Zo zijn een aantal natuurvoedingswinkels verenigd binnen het netwerk van de Bioshops. Dat zijn prachtig ingerichte speciaalzaken die mikken op nieuwe klanten. Momenteel zijn er zo'n 31 Bioshops actief in Vlaanderen en Brussel..

Laten de grote distributieketens het afweten?

Dat hoor je me niet zeggen. Ze hebben grote inspanningen geleverd om bio een zichtbare plaats te geven in hun rekken, ook al hebben ze intussen een rationalisatie van het assortiment doorgevoerd. Maar intussen denkt Colruyt wel aan een derde en zelfs vierde Bio Planet. Deze winkels draaien bijzonder goed. Als de consumentenvraag voldoende groot is, zal de distributie hier zeker op inspelen.

Veel consumenten kopen bio omdat ze geloven dat deze producten gezonder zijn. Vrees je niet dat deze mythe stilaan doorprikt raakt?

Daar ben ik het niet mee eens. Het is wel zo dat een aantal labels voor gangbare producten zoals Flandria en Certus een sterke opgang maken. De consument raakt ermee vertrouwd en deze producten claimen ook gezond, veilig en milieuvriendelijk te zijn. Maar de biologische lastenboeken blijven een aantal unieke principes bevatten. Chemische bemesting en gewasbescherming zijn uit den boze en ook op het vlak van dierenwelzijn scoort bio beter. Die troeven moeten we beter communiceren om 'top of mind' bij consumenten te blijven.

Welke consumentenprofielen kan de biologische landbouw nog aanspreken?

We mikken zeker niet op één profiel. Mensen tussen 25 en 40 gaan wegens tijdsgebrek hooguit één keer per week naar de supermarkt. Ouderen hebben meer tijd en aandacht voor kwaliteit. Die proberen we dus naar de speciaalzaken te lokken. Over alle leeftijden heen scoort bio nog altijd iets beter bij een eerder stedelijk en hoger opgeleid publiek. Grootverdieners springen doorgaans wat bewuster om met hun voeding, maar daarnaast blijft het naakte prijsaspect de bioproducten toch parten spelen. Zeker in de context van de prijzenslag die de grootdistributie ontketend heeft.

Er is nogal wat heisa ontstaan over de promotiemiddelen die de biologische sector toegewezen krijgt binnen VLAM?

Niet onterecht. De biosector vertegenwoordigt 0,61 procent van het totale landbouwareaal. De omzet van de sector is dus relatief klein en VLAM gebruikt die maatstaf bij de toewijzing van het budget. Dat levert ons momenteel een promotiefonds op waarmee het haast uitgesloten is een goeie mediacampagne te lanceren naar het brede publiek.

Wat is jullie tegenvoorstel?

In het regeerakkoord staat de doelstelling ingeschreven om 10 pct biologische landbouw te realiseren tegen 2010. Als de overheid deze ambitie wil waarmaken, is het toch logisch dat VLAM ons middelen toekent die deze beleidskeuze weerspiegelen?

Niemand is gebaat bij meer bioboeren wanneer de consumptie slabakt. Maar het is wel opmerkelijk dat de jongste twee jaar nauwelijks boeren zijn omgeschakeld?

Er zijn nochtans centra die omschakelende boeren kunnen begeleiden en er werden een reeks informatiekkanalen geopend. Maar de sociale aanvaarding van biologische boeren in de landbouwsector is nog steeds een drempel. Dat komt omdat de biologische landbouw in Vlaanderen een exogene groei heeft gekend. De pioniers waren idealistische doordrijvers uit de marge van de traditionele landbouw die op kleinschalige wijze aan de slag gingen. Bijvoorbeeld in Nederland is dat helemaal anders. Wij moeten meer inspanningen leveren om gangbare boeren te overtuigen van het feit dat je van een degelijk bedrijf zeker een rendabel biobedrijf kan maken. Daarom vind ik de toenadering tot de traditionele landbouworganisaties belangrijk. De biosector heeft zich in het verleden teveel afgeschermd van de buitenwereld.

De bioketenmanagers proberen nu al drie jaar vraag en aanbod op elkaar af te stemmen. Tevreden over hun werk?

Aankankelijk werden ze aangestuurd vanuit de overheid en te weinig vanuit de sector. Dat probleem wordt intussen verholpen. Ze hebben ook heel veel hooi op hun vork genomen door in heel wat sectoren onderhandelingen met boeren, verwerkers en handelaars aan te knopen. Voortaan moeten duidelijkere keuzes gemaakt worden. De belangrijkste dossiers zijn biologische suikerbieten en de cateringsector, al blijven er intussen gesprekken doorlopen over biofruit op school en melk.

Het huidige Vlaams Actieplan Biologische Landbouw loopt tot 2006. Hoe evalueer je het beleid?

De stakeholders in de biologische sector staan achter het gevoerde beleid. Al zal er misschien wat moeten gebeuren om de omschakeling weer aan te wakkeren. We zijn alleszins blij dat er nu ook op Europees niveau gewerkt wordt aan een formeel Actieplan. De grote lijnen gaan over eenvormige productiestandaarden, marktontwikkeling en promotie. Dit Europees kader is een kapstok waaraan het Vlaamse beleid zich de komende jaren kan verankeren. Vergeet ook niet dat het hervormde landbouwbeleid een nationale enveloppe toelaat met extra middelen voor duurzame en dus ook de biologische landbouw.

Vormt de toetreding van de nieuwe lidstaten geen bedreiging?

Er bestaat nogal wat vrees bij de bioboeren. De Oost-Europese collega's kunnen extensiever boeren en relatief kleine productieschommelingen kunnen op de kleine biomarkt meteen belangrijke prijsconsequenties hebben. Maar ik wil dit toch enigszins relativiseren. Ons productieapparaat is beter uitgerust en bovendien kan de invoer van goedkope biologische voedergrassen de eigen veehouderij stimuleren. Afwachten dus maar.

Een groter probleem voor de biologische sector lijkt de opheffing van het Europese moratorium op GGO's?

Zeg dat wel. Als biosector willen we duidelijk geen GGO's, maar we moeten de discussie over de coëxistentie wel durven aan te gaan. We zullen hier op een pragmatische manier moeten mee leren om gaan. Bij BioForum zullen we de evolutie op de voet volgen...

(bron: www.vilt.be, 7 juli 2004)

"Ik spaar milieu en dieren aan lagere kosten"

Geen geitenwollen sokken wanneer we aankloppen bij de biologische melkveehouder Joris Willems (40). Wel een kort geschoren kopje, een tatoeage en een dozijn strakke spierballen. Niet om mee te lopen pronken, want het boerderijwerk slorpt zijn vrije tijd helemaal op. Tien jaar geleden botste hij met een traditionele bedrijfsvoering tegen de grenzen van de natuur aan. Na een moeilijke omschakelingsperiode is Joris een overtuigde bioboer geworden. "Professoren geloven het niet, maar met mijn alternatief voedersysteem boek ik

een beter rendement dan vóór de omschakeling". Vilt ging zelf een kijkje nemen op *Den Groeshaert* in Poederlee.

Tussen de Kempische bossen runt Joris Willems op 45 ha zand- en veengronden een melkveebedrijf. Met een quotum van zo'n 400.000 liter en een veebezetting van een 50-tal Holsteinkoeien met 25 stuks jongvee gaat het qua grootte om een gemiddeld bedrijf. Om de biologische bedrijfsvoering te onderscheiden is al een kennersoog nodig: er staat klaver in het grasland. "En onkruid in de maïs", voegt Joris er grappend aan toe.

In 1990 nam de boer het bedrijf over van zijn ouders en nonkel. Als ambitieuze ondernemer koos hij net zoals zijn collega's voor de klassieke recepten, met name de intensivering van de bedrijfsvoering en de productiemaximalisering per koe. "De methode deed er eigenlijk niet toe. Indien meer meststoffen zorgden voor meer winst, dan was het gebruik ervan gerechtvaardigd. Die idee kregen we ingelepeld in het landbouwonderwijs". En ja, het melkveebedrijf boerde voortreffelijk.

Omschakeling

Tot de veehouder aanvoelde dat de natuur zich langzaam tegen hem keerde. "Ik gebruikte teveel sproei- en meststoffen, spendeerde massa's geld aan krachtvoeder en twee keer per dag moest de veearts komen om de koeien in topconditie te houden", herinnert Joris zich. Steeds meer raakte hij ervan overtuigd dat het ook anders kan en hij gooide het roer drastisch om. De boer illustreert dit aan de hand van de kalfziekte, een aandoening waar heel wat van zijn kalveren in het verleden mee kampten door een tekort aan magnesium. "Vroeger voederde ik mijn koeien een maand voor het kalven voordroogkuil die bemest was met drijfmest. Nu krijgen de dieren in droogstand natuurhooi dat ik afmaai in het nabijgelegen reservaat van Natuurpunt".

Joris stuurde zijn voedermethode bij, maar ging ook onkruid mechanisch bestrijden, kreeg aandacht voor het bodemleven en moest minder bemesten. Begin 2000 werd de boerderij omgeschakeld naar een biologisch melkveebedrijf. "Ik heb toen zwarte sneeuw gezien. In mijn grasland stond geen klaver, de teeltrotatie draaide nog niet en ik kon het onkruid in de maïs nauwelijks de baas", vertelt de boer. Op een bepaald ogenblik had hij zelfs voedertekorten en moest duur biologisch eiwit ingekocht worden. "Met mijn huidige kennis had ik de omschakeling zeker anders aangepakt. Maar ik begrijp heel goed dat dergelijke stap in het onbekende veel gangbare melkveehouders afschrikt. Ook al omdat de meesten het momenteel financieel niet breed hebben als gevolg van de lage marktprijzen".

Eigen voeder

Het duurde drie jaar vooraleer Joris de biologische teeltmethode helemaal onder de knie had. Vroeger kon hij een teelt relatief makkelijk bijsturen door externe input. Nu moet de boer op basis van zijn vakmanschap zelf creatieve oplossingen bedenken. Daarom ging hij opnieuw in boeken snuffelen. Zo leerde de boer veel bij over de bacteriën die zich schuilhouden in de bodem en het vee: "Je ziet die organismen niet, maar ze zijn wel een belangrijke productiefactor". En over de mestinjectie heeft hij zo zijn eigen ideeën: "Vooral bij regenweer zie je heel wat pieren aan de oppervlakte komen nadat de bodem geïnjecteerd werd met mest. Het bodemleven krijgt het dus zwaar te verduren door deze techniek. Vroeg of laat keert zich dat tegen de boer, want een bodem met een rijk microbieel leven is minder kwetsbaar".

Op zijn eigen bedrijf kwam klaver in het gras en bijna alle maïs moest plaatsruimen voor graan en vooral grasklaver om evenwicht te krijgen in de energievoorziening vanuit het eigen teeltplan. De grasklaver doet dienst als broodnodige eiwitleverancier zodat de aankoop van extern biologisch krachtvoeder tot een minimum beperkt blijft. De productiekosten zijn sterk gedaald en door de verlaging van het stikstofgehalte in de mest wordt ook het milieu er beter van. Bovendien blijkt vijf jaar nadat Joris zijn koeien anders begon te voederen dat het productieniveau ongeveer hetzelfde peil haalt als vóór de omschakeling. De melkproductie op basis van eigen ruwvoeder is als een pijl de hoogte ingeschoten. "Als gangbare boer kon ik in 1994 ongeveer 4.000 liter melk produceren per ha voedergewas, nu is dat 9.500 liter", aldus de boer.

Nog veel te leren

Joris trekt met zijn grafieken de boer op, maar veel bijval genoot hij tot hiertoe niet. "Met mijn teeltplan kunnen gangbare boeren 1 frank per liter melk in hun zak steken, maar op

voorlichtingsvergaderingen komen nauwelijks collega's opdagen. En de professionele voorlichters willen niet eens geloven dat mijn rantsoenering dergelijke bedrijfsresultaten oplevert. Zelfs bij een professor heb ik al vergeefs aangeklopt". Dat een melkveehouder na ruim een halve eeuw "moderne landbouw" plots opduikt met het verhaal dat hij diervriendelijker boert met meer zorg voor milieu en landschap aan een verhoogd bedrijfseconomisch rendement, is inderdaad veel om verteren. "Links en rechts probeert nu toch een boer mijn teeltplan uit en deze experimenten bevestigen mijn cijfers", blijft Joris overtuigd van zijn zaak. De bel rinkelt. De dagtaak van zijn nieuwe vriendin zit erop. Joris heeft deelgenomen aan het VTM-programma *Boer zkt vrouw* en uit de ontvangen brieven is een relatie gegroeid. "Mijn huwelijk is enkele jaren geleden stukgelopen omdat ik eigenlijk teveel getrouwd was met mijn bedrijf. Nu heb ik het wat leren loslaten om toch een stukje sociaal leven te kunnen leiden". Even de deur opendoen, een korte groet en dan begint hij weer te filosoferen over de landbouw. "Hoe meer ik te weten kom over de natuur, hoe meer ik besef dat nog heel wat te ontdekken valt. En misschien leren we ooit dat de mens de natuur niet kan dwingen. Dan wordt boeren een klein beetje sturen, zoals een orkestleider die de instrumenten harmonieus tot hun recht laat komen..."

(bron: www.vilt.be, 7 juli 2004)

Biologische landbouw groeit amper

Biologische landbouw is een landbouwsysteem met veel aandacht voor de samenhang tussen plant, dier, mens en omgeving. Het behoud van de bodemvruchtbaarheid staat centraal. Een ruimere vruchtwisseling, gebruik van groenbemesters en organische bemesting zijn typische kenmerken. Er worden geen chemische bestrijdingsmiddelen noch kunstmest gebruikt. De onkruidbestrijding gebeurt voornamelijk mechanisch. Biologische veehouderij is per definitie grondgebonden en hecht zeer veel belang aan dierenwelzijn, het overgrote deel van de veevoerders wordt biologisch geteeld en diergeneesmiddelen worden niet preventief toegepast. In 2010 zou 10% van de Belgische landbouw biologisch moeten zijn. Dat is althans het streefdoel van BioForum, de koepelorganisatie van de biologische landbouwsector in België.

Voorlopig zitten we nog een eind van die "10 op 10"-norm. Qua omzet halen we nu 1,9%. De gezinnen kopen wel biologische producten, maar die blijken vaak uit het buitenland te komen. Het aantal biologische landbouwbedrijven in ons land daalde van 710 in 2002 tot 688 in 2003. Ook de gebruikte oppervlakte nam iets af, van 24.874 naar 24.163 ha. Het areaal gebruikt voor biolandbouw is een stuk kleiner in Vlaanderen dan in Wallonië, maar dat komt vooral door de aard van de bedrijvigheid.

"In het Vlaamse landsgedeelte is de biologische landbouw intensiever," verklaart Wouter Vankeirsbilck van BioForum. "In Vlaanderen heb je meer tuinbouw, glasteelt en een intensieve melkveehouderij dan in het zuiden van het land waar akkerbouw en extensieve veehouderij het grootste aandeel vormen." Door het feit dat nogal wat bedrijven klein zijn, vormt de afzet soms een probleem. Kleinschalige bedrijven beschikken immers niet over dezelfde distributie- en verkoopkanalen als grootschalige. Van 29 mei tot eind september vindt de eerste Biozomer plaats, als opvolger van de 'Week van de Biologische Landbouw'. Een hele zomer lang zullen activiteiten over biologische landbouw georganiseerd worden om op die manier nog meer mensen te overtuigen van de maatschappelijke, milieuvriendelijke en duurzame meerwaarde van bio.

(bron: NIS – België ontcijferd, 6 juni 2004)

Oxfam-producten krijgen nieuwe look

De Oxfam-producten - dat zijn de producten waarvoor de producent een 'eerlijke' prijs ontvangt - krijgen een nieuwe 'look'. Ze worden in een moderner jasje gestoken en zullen ook in meer handelszaken te krijgen zijn, zoals bij Delhaize, GB, Carrefour, Colruyt en een reeks biowinkels.

Dat maakte Oxfam Fairtrade, de commerciële organisatie van de Oxfam-winkels, donderdag op een persconferentie bekend.

Aan de filosofie van 'duurzame handel' wordt niet geraakt, luidt het. Wel wil Oxfam door in een reeks groothandelzaken aanwezig te zijn, de 'consument van vandaag' makkelijker bereiken.

"Die consument wil een lekker en mooi verpakt product tegen een correcte prijs. De producten van Oxfam zaten al goed op het vlak van smaak, kwaliteit en prijs maar schoten te kort op vlak van verpakking en beschikbaarheid", legde directeur van Oxfam Fairtrade, Katrin Derboven, uit.

Met de nieuwe strategie wil Oxfam Fairtrade zijn kring van potentiële gebruikers uitbreiden en de "consument van vandaag", die een hoge opleiding heeft genoten en zich interesseert voor de problematiek van de derde wereld, aanspreken. De nieuwe verpakking, waarbij gebruik gemaakt wordt van de kleur wit, die de 'zuiverheid' symboliseert, en foto's van de producenten, moet het merk Oxfam Fairtrade nog sterker profileren als "het merk van de rechtvaardige handel" en het nog aantrekkelijker en beter herkenbaar maken.

Uit het grote aanbod aan wijn, koffie, thee, kruiden, fruitsap, chocolade, honing of rijst selecteren de supermarkten elk hun assortiment Oxfam-producten dat in hun rekken zal worden aangeboden. "De prijs, die maximum 15 procent hoger ligt dan bij andere producten, blijft echter dezelfde, of de producten nu worden verkocht in een Oxfam-wereldwinkel of bij Delhaize", verklaarde de directrice.

"De omzetstijging die we met onze nieuwe aanpak hopen te bereiken, komt volledig ten goede aan onze producenten. Hoe meer we kunnen aankopen, hoe meer boeren we een waardig inkomen kunnen geven", voegde ze er nog aan toe.

De Oxfam-wereldwinkels verkopen sinds meer dan 30 jaar 'eerlijke' producten. Oxfam Fairtrade koopt de producten van boeren aan een hogere prijs dan doorgaans op de economische markt wordt geboden. Op die manier zijn de producenten in staat om betere leef- en werkomstandigheden te creëren en op hun beurt de eerlijke prijs te investeren in betere landbouwtechnieken, productontwikkeling, opleiding, gezondheidszorg, huisvesting en infrastructuur.

(Bron: Belga, geknipt uit www.vilt.be, 10 juni 2004)

NGO's roepen Vlaanderen op zich GGO-vrij te verklaren

Een Belgisch platform van verschillende niet-gouvernementele organisaties (NGO's) heeft woensdag het Vlaams en Waals gewest opgeroepen deel te gaan uitmaken van de lijst van Europese regio's die zichzelf 'GGO-vrij' verklaard hebben. Andere regio's op de lijst zijn onder meer Toscane en Wales.

De organisaties, waaronder Bond Beter Leefmilieu, Oxfam en Inter-Environnement Wallonie, vragen de gewestelijke overheden een wettelijk kader te scheppen voor de 39 Vlaamse en 80 Waalse gemeenten die te kennen hebben gegeven elke vorm van GGO-teelt op hun grondgebied te willen weigeren. Die bevoegdheid hebben ze nu niet.

Volgens de NGO's zijn dergelijke maatregelen noodzakelijk, gezien de gebreken in de Europese wetgeving rond ggo's. De eisen van het platform kregen de steun van verschillende kandidaten bij de volgende verkiezingen, zoals Magda De Meyer (sp.a-Spirit), Thérèse Snoy (Ecolo) en Bart Staes (Groen!).

De beslissing van een Europese regio om zich ggo-vrij te verklaren heeft vandaag maar een onzekere juridische basis. Afgelopen september had de Europese commissie de beslissing van de provincie Opper-Oostenrijk om zich GGO-vrij uit te roepen, onwettig verklaard. De provincie en de Oostenrijkse regering hebben die beslissing voor het Europees hof betwist. De zaak is nog steeds hangende.

(bron: Belga, geknipt uit www.vilt.be, 10 juni 2004)

GGO-vrije zones in België: sterke troef voor een landbouw zonder genetisch gemanipuleerde organismen!

Natuurpunt * Wervel * Nature & Progres Belgique * BioForum * Bond Beter Leefmilieu * Inter-Environnement Wallonie * Broederlijk Delen * Fuja * CGE * Velt * Greenpeace * Voor Moeder Aarde * Natagora * FUJA * Oxfam Solidariteit * Vredeseilanden * Vodo * Les Amis de la Terre * VAC * Oxfam Wereldwinkels

Brussel – 9 juni 2004. Een breed platform van organisaties bepleit vandaag de afbakening van GGO-vrije zones in België. In een GGO-vrije zone wordt de teelt van genetisch gemanipuleerde gewassen verboden. Dergelijke zones zijn van belang om een GGO-vrije landbouw en voeding te waarborgen. Daarom ijveren diverse milieu-, Noord-Zuid en boerenorganisaties ervoor dat het wettelijk installeren van GGO-vrije zones mogelijk wordt[1] en dat lokale of regionale besturen die GGO-vrij willen blijven officieel in deze vraag erkend kunnen worden. Deze oproep wordt gesteund door verschillende Vlaamse en Waalse politieke partijen[2].

Heel wat regionale en lokale autoriteiten in België en Europa wensen de teelt van genetisch gemanipuleerde organismen (GGO's) niet toe te laten op hun grondgebied. Zij doen dit om de kwaliteit van voedingsproducten te waarborgen, om de biodiversiteit te behouden, de biolandbouw te beschermen of om een sociaal-economisch drama voor hun landbouwers te voorkomen[3].

Indien de commerciële teelt van GGO's in Europa wordt toegelaten, dan verhoogt het risico op een grootschalige besmetting van de Europese landbouw en voedselproductie. Van keuzevrijheid voor boeren en consumenten zou dan alsmaar minder sprake zijn.

Landbouwers die GGO-vrij willen produceren, worden in hun teeltkeuze bedreigd door naburige velden met gengewassen. Genetisch gemanipuleerde planten verspreiden hun nieuwe eigenschappen in de natuur door kruisbestuiving tot kilometers ver. Zo besmetten ze niet GGO-gewassen. In Amerika en Canada, waar de teelt van GGO-gewassen breed is verspreid, zijn landbouwers die gangbaar of biologisch telen hiervan het slachtoffer. Ze lijden zware financiële verliezen omdat ze door de besmetting van hun gewassen met GGO's hun oogsten niet meer GGO-vrij kunnen afzetten[4].

“Eenmaal genetisch gemanipuleerde organismen zijn verspreid in het milieu, kan men ze niet meer terughalen”, zegt Karen Simal van Greenpeace. “En daar waar studies beschikbaar zijn over de impact van GGO's, geven ze aanleiding tot bezorgdheid. Het is beter uit te gaan van het voorzorgsprincipe en de besmetting van andere gewassen te voorkomen. Ons milieu en onze landbouw hebben zones nodig die gevrijwaard blijven van GGO's. Het is een belangrijke bijdrage voor een GGO-vrije landbouw.”

“De meerderheid van Europese en Belgische consumenten in Europa wil geen genetisch gemanipuleerde organismen op hun bord”, zegt Geert Gommers van Velt[5]. “Zij hebben recht op een gegarandeerde toegang tot voedingswaren uit een voedselketen die volledig vrij is van genetische manipulatie. Daarom is het belangrijk dat onze landbouw gevrijwaard blijft van besmettingsgevaar.”

“GGO's bieden geen meerwaarde voor landbouwers”, zegt Louis de Bruyn van Wervel. “Integendeel. Beloftes van meeropbrengst worden niet altijd waargemaakt. En de GGO-teelt wordt nu al geconfronteerd met het opduiken van 'superonkruid', dat resistent is tegen de onkruidverdelger die daarbij wordt gebruikt. Daardoor zijn steeds meer en giftigere onkruidverdelgers nodig, wat schade toebrengt aan het milieu en hogere kosten voor de

landbouwer met zich meebrengt.”

“Wij betwijfelen of klassieke landbouwmethodes, of het nu om boerenlandbouw of biologische productie gaat, in coëxistentie met GGO-landbouw kunnen blijven bestaan zonder van de GGO's schade te ondervinden”, zegt Koen Dhoore van VAC. De landbouwstructuren in Vlaanderen zijn daarvoor te versnipperd.”

“Zolang de kwestie van aansprakelijkheid nog niet is geregeld, stevenen we af op een economische ramp voor niet-GGO landbouwers”, zegt Wouter Vankeirsbilck van BioForum. “Er zijn voorzorgsmaatregelen nodig om de besmetting van andere gewassen en wilde varianten te voorkomen. Als GGO-landbouwers niet verplicht worden om die maatregelen te nemen, is het niet zeker dat zij verantwoordelijk kunnen gesteld worden voor de schade die zij veroorzaken aan het milieu of aan andere oogsten.”

Contactpersoon personen:

Karen Simal, Greenpeace

0496 122 100

Lionel Delvaux, Inter-Environnement Wallonie

081 255 295

Volledig dossier beschikbaar op www.greenpeace.be

[1] Een verankering in richtlijn 2001/18/EG inzake de doelbewuste introductie van GGO's in het milieu en/of in regionale wetgeving rond coëxistentie.

[2] Zowel de partijen SP.A, CD&V, Groen!, MR, cdH en Ecolo steunen de inrichting van GGO-vrije zones, al dan niet onder specifieke voorwaarden.

[3] In Vlaanderen en Wallonië zijn er tal van GGO-vrije gemeentes die zich verzetten tegen de installatie van GGO-proefvelden. Een aantal regio's in Europa verklaarde zich recent GGO-vrij.

[4] Zo heeft besmetting in de Canadese provincie Saskatchewan de teloorgang van bijna de volledige biologisch landbouwsector veroorzaakt en vinden alle niet-GGO landbouwers het erg moeilijk, zo niet onmogelijk om GGO-vrije gewassen te verbouwen. Meer info over de negatieve socio-economische impact van de teelt van GGO's in Amerika en Canada is te vinden in het rapport 'Seeds of doubt. North American farmers' experiences of GM crops', www.soilassociation.org

[5] 80% van de Belgen die reeds van GGO's hebben gehoord, verkiezen GGO-vrije voedingsproducten (INRA Belgium, februari 2000); meer dan 70% van alle Europeanen wil geen GGO-voeding (Eurobarometer, December 2001).

(bron: BBL, 9 juni 2004)

INTERNATIONAAL

EU-Commissie lanceert actieplan biologische landbouw

De Europese Commissie heeft donderdag een actieplan voor de promotie van biologische landbouw gelanceerd. Met het initiatief wil Europees commissaris voor Landbouw Franz Fischler de ontwikkeling van de sector stimuleren en de vraag naar biologische producten opkrikken.

Het actieplan bevat 21 concrete maatregelen. Een ervan is de lancering van een Europese informatiecampaagne die de consumenten meer vertrouwd moet maken met de voordelen van biologische landbouw. Ook wil de Commissie het Europese logo voor biologische producten verder aanmoedigen. Het dagelijks bestuur van de EU stelt tevens een extra inspanning op het vlak van opleiding en research voor.

De biologische landbouwsector zit de jongste jaren sterk in de lift. Het aandeel van de sector in het totale bruikbare landbouwareaal in de vijftien oude lidstaten van de Europese Unie is gestegen van 0,1 procent in 1985 tot 3,3 procent eind 2002. Het plan wordt eind juni voorgesteld aan de Europese landbouwministers.

Meer informatie: http://europa.eu.int/comm/agriculture/qual/organic/plan/index_en.htm

(bron: www.vilt.be, 10 juni 2004)

EU-Mogelijkheden voor bio in nieuwe Europese landen

De uitbreiding van de EU met tien landen brengt nieuwe mogelijkheden voor de biologische producenten met zich mee....

The extension of the EU eastwards is widely considered a momentous occasion with the addition of 10 new member countries expanding a trading block that now houses more than 450 million consumers. EU enlargement is also to bring opportunities to organic food producers. Entry into the EU has given organic growers in Central & Eastern Europe (CEE) access to the EUR 11 billion Western European market. Many farmers in CEE countries seem to have been preparing for EU accession with organic farmland in the three largest accession countries - Poland, Hungary and the Czech Republic increasing by 150% between 1999 and 2003. There are about 514,000 hectares of organic farmland in the new member countries. The Czech Republic has the largest amount of organic farmland in the region with 235,136 hectares, comprising 5% of all farmland in the country. This is higher than the EU15 average of 3.5%.

Some of the increase in organic farmland in CEE has been export-driven with substantial volume of organic cereals, grains, herbs, spices, and vegetables exported to Western European countries. Polish producers have been successfully exporting organic vegetables, fruits and berries for a number of years. There are also a number of contractual arrangements in place between Western European companies and organic farmers in CEE countries to grow certified organic crops.

The single market has given organic producers in accession countries unfettered access to Western European countries. The absence of trade barriers enables organic products to be sold in the west without import tariffs. Producers in new member countries can also set up trading offices in the West so they have more control over marketing & distribution. Consumers in Western Europe are to benefit from a wider selection of organic products at lower prices. EU regulations are to ensure that there is some uniformity in organic standards.

Trade of organic products between Western Europe and CEE countries however will not be unilateral. The majority of organic foods produced in the accession countries are primary products and there is a lack of organic food processing activity. Recognising this, organic food companies in Western Europe are targeting CEE markets. Some German firms have already made inroads into the Czech and Hungarian markets and they are expected to expand their market presence now that trade barriers have been removed.

Like conventional food manufacturers before them, some organic food companies will be setting up manufacturing plants in CEE countries. The German company Hipp has been the pioneer in this respect, setting up production facilities in a number of Central European countries. Its foresight has been responsible for Hipp to become the largest organic baby food producer in the world, competing strongly with conventional baby food giants like Heinz, Nestle and Numeco in Europe.

Most organic food companies in the west will however undertake a low risk market entry route and seek importers and wholesalers. Slowing market growth rates and overcapacity in some sectors of the Western European organic food industry will allow excess capacity to be alleviated to the east. Other companies will expand to Eastern Europe for business growth. EU enlargement is to bring threats as well as opportunities. Agricultural reform will occur as CEE farms face great pressure from the large, more efficient farms of the west. This will be most observed in Poland, the largest EU accession country, and home of some of the most fertile plains in Europe. The agricultural sector in Poland employs 28% of the workforce. Agricultural reform is to cause large intensive farms to emerge and thousands of small farmers could quit the profession bringing rise to high unemployment.

Finding it difficult to compete with the modern agricultural sector of the west, many farmers in CEE countries are expected to quit farming altogether. Others will modernise their farms and start producing on a large-scale. CE farmers should consider organic farming as a third option that allows them to maintain their small holdings and continue to produce agricultural crops on a small-scale.

(bron: Organic Monitor, geknipt uit Probila Newsflash nr 11, 4 juni 2004)

NL-Biologisch niet altijd duurzamer dan gangbaar

Biologische landbouw is vaak duurzamer dan gangbare, maar niet altijd. Dat blijkt uit een inventarisatie door Praktijkonderzoek Plant & Omgeving (PPO). Zo is de uitstoot van ammoniak door de biologische varkenshouderij 'aanzienlijk hoger', terwijl er bij melkvee geen verschil is in ammoniakuitstoot. Verder bleek dat de arbeidsomstandigheden voor biologische boeren zwaarder zijn. Daartegenover staan een geringere blootstelling aan schadelijke stoffen, minder mentale belasting en meer arbeidsvreugde.

De biologische landbouw doet het op de punten gewasbeschermingsmiddelen, uitstoot van broeikasgas en energiegebruik duidelijk beter dan de gangbare. Ook is de uitspoeling van stikstof in de biologische melkveehouderij en akkerbouw lager. De stikstofbelasting vanuit de biologische pluimvee- en varkenshouderij en biologische glastuinbouw is echter hoger. Dat heeft te maken met het feit dat biologische kippen en varkens deels buiten lopen en de teelt in de grond in de biologische glastuinbouw.

Wat dierenwelzijn betreft scoren biologische bedrijven ook niet altijd beter. De dieren hebben op deze bedrijven wel meer ruimte. Ook vertonen ze minder onnatuurlijk gedrag en gaan ze langer meer dan op gangbare bedrijven. De biologische melkveehouderij heeft echter meer problemen met de uiergezondheid en de uitval van biologische biggen na spenen is hoger, ondanks later spenen.

(bron: www.agriholland.nl, 9 juni 2004)

NL-Tweehonderd biologische bedrijven zetten deuren open voor publiek

Op zaterdag 19 en zondag 20 juni organiseert Biologica voor de zevende keer de landelijke Open Dagen bij de biologische boer en tuinder. In alle provincies zullen ruim 200 biologische bedrijven onder het motto 'Kom kijken en proeven' hun deuren openzetten voor het publiek. Tijdens de Open Dagen is er op de boerderijen en tuinderijen speciale aandacht voor 'Natuur op het bedrijf'.

Onder het motto 'Ga toch fietsen' heeft onder andere Milieudefensie speciaal voor de Open Dagen achttien fietstochten uitgezet, met pitstops op de biologische bedrijven en een gratis knapzak met biologische lunch voor onderweg. Meer informatie over de fietsroutes staan op de website van [Milieudefensie](#).

De gratis knapzak krijgen de fietsers aangeboden op zaterdag 19 juni bij de winkels van De Natuurwinkel en 50 overige speciaalzaken. Niet alleen de inhoud maar ook de knapzak is biologisch. De zakdoek waarin de lunch verpakt is, heeft de Natuurwinkel Organisatie (NWO) laten maken van biologisch katoen. De adressen van De Natuurwinkels waar de knapzakken klaarliggen staan op www.denatuurwinkel.com.

Wilt u weten welke biologische bedrijven bij u in de buurt deelnemen aan de Open Dagen? De deelnemerslijst staat op www.platformbiologica.nl, of bel: 030-2339970.

(geknipt uit www.agriholland.nl, 9 juni 2004)

NL-Kamer wil hoger btw-tarief op niet-biologisch vlees

Een groot deel van de Tweede Kamer wil dat over niet-biologisch vlees voortaan het hoge btw-tarief wordt geheven. Daardoor zou de consument geneigd zijn om meer biologisch vlees te kopen. Hoewel het voorstel volgens minister Veerman van Landbouw in principe mogelijk, maar praktisch en juridisch onuitvoerbaar is, belooft de minister er naar te zullen kijken. Dat bleek op 7 juni tijdens een langdurig Kamerdebat over de toekomst van de intensieve veehouderij in Nederland.

Uit de resultaten van het brede maatschappelijk debat dat Veerman hierover afgelopen najaar aanzwengelde concludeerde de minister dat er een toekomst is voor de intensieve veehouderij wanneer die kwaliteit, service, duurzaamheid en dierenwelzijn centraal stelt.

Maar hoewel de Nederlander in principe voorstander is van een dier- en milieuvriendelijke veehouderij is voor de meeste consumenten het prijsverschil nog te groot. De Kamer kwam daarom met een keur aan maatregelen om het prijsverschil tussen duurzaam en biologisch geproduceerd vlees te verkleinen.

Al deze voorstellen werden door Veerman naar de prullenbak verwezen omdat ze in strijd zijn met de Europese regelgeving. Alleen de btw-ingreep zou volgens Veerman 'in principe' de Brusselse toets kunnen doorstaan.

(bron: Trouw, geknipt uit www.agriholland.nl, 8 juni 2004)

NL-Besmettelijke darmbacterie verdwijnt sneller uit een biologische zandgrond

De bij de mens ernstige diarree veroorzakende bacterie *Escherichia coli* afkomstig van rundermest blijkt sneller te verdwijnen in biologische zandgrond dan in kleigrond en gangbaar beheerde gronden. De bacterie, die via koemest op het land kan komen, blijkt korter te overleven in mest van koeien die vezelrijk, ingekuild gras eten dan koeien die op een maïsdieet staan. Dit zijn de voorlopige resultaten van onderzoek aan de leerstoelgroep Biologische Bedrijfssystemen van Wageningen Universiteit naar de risico's van ziekteverwekkers in de plantaardige voedselketen. Het onderzoek is gefinancierd door de Technologiestichting STW.

Escherichia coli (*E. coli*) van het type O157:H7 kan via het maag- en darmkanaal van de koe in de mest komen die op bouwland wordt uitgereden. Als de bacterie ook in de gewassen terecht komt kan ze bij de mens een gevaarlijke uitwerking hebben. Deze pathogene stam van *E. coli* kan bij de mens reeds in een lage dosis bloederige diarree en in het ernstigste geval blijvende nierschade of zelfs de dood tot gevolg hebben. Voedselvergiftiging met deze bacterie wordt voornamelijk geassocieerd met producten van dierlijke oorsprong, maar de laatste jaren ook steeds vaker met rauwe groenten en fruit. Mest wordt gezien als de belangrijkste besmettingsbron. Zowel in de biologische als in de gangbare groenteteelt wordt gebruikgemaakt van dierlijke mest.

De Wageningese onderzoekers voegden kunstmatig met *E. coli* besmette mest toe aan biologische en gangbare klei- en zandgronden. De bacterie bleek vijfmaal sneller te verdwijnen uit de biologische zandgrond dan uit de andere gronden.

Onderzoek naar de oorzaak van deze snelle afsterving in biologische zandgrond heeft nu plaats. Vervolgonderzoek zal zich ook richten op besmettingskansen van sla geteeld op bemeste grond. Tot nu toe zijn er geen ziekteverwekkende *E.coli*-bacteriën aangetroffen in op deze gronden geteelde slaplantjes, zodat er voorlopig geen aanwijzingen zijn voor een verhoogd gezondheidsrisico.

(Bron: www.wau.nl, 7 juni 2004)

NL-Biologische leghennen: totaal geen pikkerij, maar wel wat pootproblemen

De biologische leghennen in de proefstal op het Spelderholt doen het goed. De bevedering ziet er nog prachtig uit, er zijn geen sporen van pikkerij. Dit heeft enerzijds te maken met het type dier wat gekozen is. Dit staat bekend als rustig en weinig pikkerig. Anderzijds zal het ook te maken hebben met de proefopzet. De insteek van de proef was immers om alle huisvestings- en managementfactoren zo goed mogelijk voor elkaar te krijgen om de kans op pikkerij zo klein mogelijk te maken. Uit de proef kan niet gehaald worden welke factor nu het belangrijkste is. Wij geloven echter niet in één belangrijke factor.

Om biologische hennen succesvol te houden is een pakket aan maatregelen nodig. Eén maatregel op zichzelf kan weinig tot geen effect hebben, maar in combinatie met elkaar kunnen factoren elkaar versterken. In zo'n gecombineerd pakket maatregelen kan zo'n maatregel dan eventueel wel een belangrijke bijdrage hebben. Vandaar dat we het geheel van huisvesting en management als pakket zien en het onderzoek niet gericht hebben op de afzonderlijke effecten. De hennen maken goed gebruik van de uitloop. Er is op dit moment een stagiaire bezig om het uitloopgebruik in kaart te brengen. Per dag is er nogal wat variatie in uitloopgebruik, maar grofweg gaan de dieren direct na openen van de uitloopopeningen en aan het eind van de dag het meeste naar buiten. Ze komen dan tot helemaal achterin de uitloop. Dit is ook goed te zien aan de begroeiing. Elke groep hennen heeft twee uitlopen, waarvan er steeds slechts één ter beschikking staat. Tot 4 mei liepen de hennen in de linkeruitloop. Tot ver over de helft was het gras flink aangevreten. Na 4 mei zijn de hennen van uitlopen gewisseld en nu lopen ze in de rechter uitlopen. Die waren aanvankelijk geheel groen, maar dat wordt snel minder. Om te zien hoe de begroeiing zich houdt, worden hieraan op gezette tijden metingen gedaan.

Hoewel het dus op bepaalde punten erg goed gaat met de biologische hennen, zijn er toch wel wat probleempjes. Zo hebben veel dieren last van kreupelheid, dat toegeschreven wordt aan Amyloïdose. Dit heeft ook al voor de nodige uitval gezorgd. Het probleem heeft onze aandacht, maar de oplossing hebben we nog niet direct gevonden.

(Bron: www.biofoon.nl, 7 juni 2004)

Colofon

De Biotheek Netknipsels worden uitgegeven door Bioforum Vlaanderen in het kader van het Biotheekproject. De Biotheek is hét informatie- en documentatiecentrum voor de biologische landbouw en voeding, te bereiken via www.biotheek.be of 078/151 152.

Deze knipselkrant verschijnt wekelijks met actuele informatie over de nationale en internationale biosector. De berichten worden zonder tekstwijziging (hooguit ingekort) geknipt en geplakt, met vermelding van hun bron. Samenstelling: Petra Tas en Susheela Schoenaers.

Abonnementenadministratie: Susheela Schoenaers. Momenteel wordt de knipselkrant verzonden naar ruim 1500 relaties binnen de sector, de overheid en sympathisanten van de 10op10-campagne.

Aanmelden kan via de website: surf naar www.bioforum.be/nieuwsbrief.asp.

Oude nummers kunnen steeds opgevraagd worden bij biotheek@bioforum.be. Afmelden kan via een eenvoudig mailtje naar biotheek@bioforum.be.